

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ DERSİNDE PROBLEME DAYALI ÖĞRENME YAKLAŞIMINA ÖRNEK BİR DERS SUNUMU

Vesile KAPTAN AYKAÇ¹

ÖZET

Probleme dayalı öğrenme modeli, yaşayarak öğrenmeyi ve yaratıcılığı destekleyen bir öğrenme modeli olduğu için, bu makalede bu eğitim modelinin sanat eğitimi derslerinde kullanılabilirliği sorgulanmıştır.

Bu çalışma 2012-2013 eğitim öğretim yılında Mustafa Aykın İlköğretim Okulu 6. Sınıf öğrencilerinden seçilmiş 21 öğrenciye atölye ortamında uygulanmıştır. Yöntem olarak nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Çalışmanın sonunda probleme dayalı öğrenme modeli ile grup içinde çalışarak birlikte oluşturdukları çağdaş sanat eserleriyle bir probleme çözüm bulmanın heyecanını sınıf ortamında paylaşmışlardır. Bu eğitim modelinin, geleneksel eğitim yaklaşımının yanında öğrencinin dikkatini çektiği ve görsel sanatlar eğitimi dersinde uygulanabilir olduğu görülmüştür.

Probleme dayalı eğitim modelini görsel sanatlar eğitimi derslerinde uygulayabilmek, konu olarak seçilen çağdaş sanatın bu derslerde probleme dayalı öğrenme yaklaşımı ile uygulatarak, yer almasını sağlamak amacıyla yapılmış ve İlköğretim okulu 6. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulama yapılarak aşağıdaki sorulara cevap verilmeye çalışılmıştır:

Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı nedir? Probleme Dayalı öğrenme sürecinin temel özellikleri nelerdir? İlköğretim okullarında görsel sanatlar eğitimi açısından probleme dayalı öğrenme süreci nasıl düzenlenmelidir? Sanat eğitiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının etkisi nasıldır? Bu sorulara cevap aranırken ilk ve ortaöğretimde uygulanabilirliği için çağdaş sanat konusu seçilmiş ve probleme dayalı eğitim modeli ile ilköğretim öğrencilerine uygulatarak uygulanabilirliği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Probleme Dayalı Öğrenme, Görsel Sanat Eğitimi

¹ Yrd.Doç.Dr. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi ABD, vaykac@marmara.edu.tr

A LESSON PRESENTATION EXAMPLE FOR PROBLEM BASED LEARNING APPROACH IN VISUAL ART EDUCATION LESSON

ABSTRACT

Problem-based learning model is a model supporting experiential learning and creativity, in this article, this educational model has been questioned on the availability of the arts in education lessons.

In this study, metod was implemented to 21 students selected from 6th class of Mustafa Aykın Elementary School in a workshop environment in the academic year 2012-2013. At the end of the study, they have shared the thrill of finding the solution to a problem in the classroom by establishing contemporary art works in which used problem-based learning model. This educational model, alongside traditional approaches to education that attracted the attention of students and can be applied in visual arts education classes was observed.

For this purpose, it is aimed to find answers to following questions.

What is problem-based learning approach? What are the main features of problem-based learning process? How should be organized problem-based learning process in primary school in terms of art education? What is the effect of problem-based learning approach in art education? While searching for the answers to these questions, it is seen as applicable by selecting contemporary art subject and applied for elementary school students by using problem-based education.

Keywords: Problem Based Learning, Visual Art Education

1. GİRİŞ

Çağımız, teknolojinin hızla geliştiği bilimin hızla ilerlediği bir çağdır. Dolayısıyla bilgilerin hızla yayıldığı değiştiği, yenilendiği günümüzde eğitimin amacı geleneksel bilgi aktarımından çok bilgiye ulaşmanın yollarını öğretmek olmalıdır. Probleme dayalı öğrenme modeli okullarda ki kullanımı yaşayarak araştırarak sorgulayarak öğrenmeyi sağlamaktır. “Probleme dayalı öğrenme ilk tıp alanında, New Mexico, Harvard, McMaster gibi fakültelerin öğrencileri üzerinde uygulanmıştır.” (Açıkgöz, 2003, s.221)

Temelini John Dewey’in yaparak-yaşayarak öğrenme ilkesinden almaktadır. İlk sağlık alanında gündeme gelen Probleme dayalı öğrenme yaklaşımı günümüzde kendi felsefesi ile bütünleşerek hukuk, mühendislik, eğitim gibi birçok farklı alanda uygulanmaktadır. (Erdem ve Demirel (Ed), 2005, s.81)

Günümüzde artık nitelikli bireyler yetiştirmek önemli olduğundan eğitimin niteliği de önem kazanmıştır. Öğrenme sürecine aktif olarak katılan öğrencilerin daha iyi öğrendikleri yapılan araştırmalarda belirtilmektedir. Bu nedenle bilgiye nasıl ulaşacakları, nasıl değerlendirecekleri ve oluşan problemi çözmek için bilgiyi nasıl kullanacakları anlatılmalıdır. Dünyamız hızlı bir küreselleşme sürecine girmiştir. Toplumsal, ekonomik, siyasi olaylar kendini göstermiş ve sanat bu küreselleşmeden etkilenerek değişime uğramıştır. Tüm bu gelişmeler çağdaş sanatta kendini göstermiştir. Bu gün galerilerde müzelerde yerini alan çağdaş sanatı anlamak, yorumlayabilmek için onun hakkında bilgi sahibi olmak gerekir.

2. PROBLEM

İlköğretim okullarında yer alan görsel sanatlar eğitimi dersi günümüzde hala geleneksel eğitim modelleri kullanılarak işlenmekte çağın getirdiği yeniliklerden ve çağın sanatından uzak bir yöntem izlenmektedir. Bu durum çağın hızına yetişen öğrencilerin derse olan ilgilerinin azalması bir problem olarak görülmüştür.

3. AMAÇ

Probleme dayalı eğitim modelini, görsel sanat eğitimi derslerinde geleneksel eğitim modeli yerine alternatif eğitim modellerinden biri olarak kullanmak amaçlanmıştır. Günümüz sanatını, ilk ve ortaöğretim öğrencilerine kavratmak için görsel sanatlar eğitimi derslerinin içeriğinde probleme dayalı eğitim modeli ile yer almasını sağlamak ise diğer bir amaç olarak belirlenmiştir.

4. YÖNTEM

Bu çalışmada Nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay yöntemi ve katılarak gözlem tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma denildiğinde, herhangi bir şekilde istatistiksel prosedürler ya da başka bir sayısal araç olmaksızın bulguların üretildiği araştırma anlaşılabilir. (Altunışık, Çoşkun, Bayraktaroğlu, Yıldırım, 2005)

Belirli durumlara, belirli koşullarda verilen tepkiler, tutum ve davranışlar, bireyden bireye değişiklik gösterir. Bu ve bunun gibi çeşitli nedenlerle davranış ve tutumların araştırılması zor olmakta, özellikle nitel araştırma teknikleriyle çalışmayı gerektirmektedir. Bu tekniklerden biri olan gözlem tekniği özellikle bireylerin sergiledikleri davranışları “doğal ortamı dahilinde” araştırmak gerektiğinde başvurulan bir yöntemdir (Akgül, 2005). Katılarak gözlemede, gözlemci, gözlenenlerle birlikte olup onlardan biri gibi davranır; ideal olarak, onun bir gözlemci olduğu da bilinmez (Karasar, 2005). Örnek olay yöntemi bir metottan çok bir araştırma stratejisidir. Bu geniş strateji ve araştırma düzeninde bir çok farklı yöntem kullanılabilir ve bunlar ya nitel (kelimeler) ya nicel (sayılar) ya da her ikisi olabilir. Ancak örnek olay incelemeleri daha çok nitel verilerle dayanmaktadır. Betimleme ve açıklamalar sayısal, istatistiksel olmaktan çok yazı ile yani kelimelerle yapılmaktadır. Elbetteki bu vaka incelemelerinde sayısal veri kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Örnek olay yönteminde veri toplama yöntemleri gözlem, mülakatlar ve anketler olabilir. (donusumkonagi.net, 2014, 20 Nisan)

Bu çalışma deneysel bir çalışmadır. “ Deneysel Yöntemler, gelecek zaman içinde bulunabilecek problemlere çözüm getirecek yöntemlerdir.” (Arıkan, 1995, s.83). Sanat eğitimi görmeyi sezmeyi ve deneyi amaçlar.

Bu araştırma 2012-2013 eğitim öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini Mustafa Aykın İlköğretim Okulu 6.sınıf öğrencilerinden istekli olan öğrencilerden rastgele seçilmiş 21 öğrenciden oluşturulmuştur. Bulgular gözlem esnasında alınan notlardan, video kayıtlarından ve fotoğraflardan oluşmaktadır.

5. PROBLEME DAYALI ÖĞRENME NEDİR?

Müzeleri, sergileri ve bianelleri gezen geleceğin bireylerini yetiştiren günümüz sanat eğitimcileri görsel sanat eğitimi derslerinde farklı öğretim metotlarına ve çağdaş sanat yorumlamalarına ve uygulamalarına yer vermedikleri bilinen bir gerçektir. Çağdaş sanatı yorumlayabilmek için yaratım sürecinde etkisi olan toplumsal, politik, ekonomik ve felsefi koşulları bilmek ve anlamak gerekir.

Çağdaş sanat cinsiyet politikasıyla kimlik, ekoloji ve küreselleşme, sanatla tüketim ve popüler kültür arasındaki küskünlük gibi konuları ele alır. Aynı zamanda sanat yatırımıyla, yani dünyanın en büyük ve kazançlı pazarlarından biriyle de çok yakından ilişkilidir. Çağdaş sanatı bu kadar ilginç yapan, geçmişle, bugünle ve meta kültürüyle kurduğu ve salt maddiyatçılığın ötesine geçiyormuş görünen karmaşık ilişkidir. Fakat çağdaş sanatı anlamak için, onun tarihiyle, bağlarıyla ve biçimleriyle ilgili bilgi sahibi olmak yeterli değildir; çağdaş sanata yeni bir gözle ve açık fikirlilikle bakabilmek gerekir. (Milliyet Cadde. 2013, 16 Temmuz)

Öğrencilere kazandırılması gereken yeni bir bakış, yeni bir söylem, görsel sanat eğitimi dersinde kazandırılması gereken davranışlardır.

Teknolojinin bu denli hızlı geliştiği internet üzerinden her türlü sanatsal duyuruların, görsellerin paylaşıldığı, çağdaş sanat müzelerin içine girip gezebildiğimiz, bu süreçte ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin anlamlandıramadığı çağdaş sanat eserleri hakkında bilgi sahibi olması gerekir ki anlamlandırabilsinler. Çağın sanatı bu denli karmaşık ise sanat eğitimi alan ilk ve ortaöğretim öğrencilerine çağı yakalamak etraflarında neler oluyor bitiyor farkına vardırımları için güncel konuları dersin içeriğine koymak gerekir. İlköğretim okullarında yer alan Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde işlenen konuların hiç değişmediği, çağın değişimlerini yakalayamadığı ve eğitim sistemimizin akıl almaz değişime ayak uyduramadığı bilinen bir gerçektir. Hızlı ve akıl almaz değişime ayak uyduran bireyler yetiştirmek istiyorsak bilgiyi alan ezberleyen ve biriktiren bireyler değil bilgiyi araştıran sorgulayan, kullanabilen, yaratıcı bireyler yetiştirmemiz gereklidir. Çünkü günümüzde bu bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu soruna çözüm oluşturabilmek için probleme dayalı öğrenme modeli öğrencilerde beklediğimiz davranışlarını kazandırabilecek bir eğitim modeli olduğu düşünülebilir.

Probleme Dayalı Öğrenme

Probleme Dayalı Öğrenme, öğrenenlerin eğitim programları kapsamında yer alan hedeflerine ulaşabilmelerine, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmelerine fırsat verecek gerçek yaşam problemlerinin kullanıldığı bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlanabilir. (Erdem ve Demirel (Ed), 2005, s.81)

“Öğrenmeyi öğrenme en yalın haliyle mevcut bilgileri kullanarak yeni durumlar için gerekli bilgiyi kendi kendine üretebilmek demektir. Öğrenmeyi öğrenme düşünsel bir etkinliktir.” (Özden, 2002, s.95)

Düşünsel faaliyetleri arttırmak ve öğrencilere öğrenme arzularını ortaya çıkarmak gerekir. Bilgi toplumunun katılımcı bireyleri olabilmek, yeni bilgiler üretebilmek, yeni bilgilere ulaşabilmek, değişikliklere uyum sağlamak ve öğrenme kapasitemizi geliştirmek ancak öğrenmeyi öğrenmekle mümkün olabilecektir. (Özsoy, 2003, s.34)

Probleme dayalı öğrenme öğrenmeyi öğrenmede uygulanabilecek yöntemlerden biridir. Yüksel Özden'in de belirttiği gibi öğrenmeyi öğrenmede düşünmeyi öğrenme, bilgi üretme, problem çözme, bireysel çalışma, benlik gelişimi, sağlıklı iletişim gibi kazanımlar eğitim öğretimin içinde yer alması gerekli davranışlardır. Ayrıca Vedat Özsoy'un belirttiği gibi bu davranışlar çağdaş anlamda verilmesi gereken sanat eğitiminin temel öğeleridir. Bireylerin yaratıcılık, özgünlük, yetenek ve becerilerini en iyi ortaya koydukları sanat eğitimi deslerinde öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri için yaşayarak, araştırarak öğrenmeyi öğretmek ve üretmeyi sağlamak için probleme dayalı öğrenme şekli tercih edilebilir. Probleme dayalı öğrenme aşağıda belirtilen süreç içinde gerçekleştirilebilir.

Probleme Dayalı Öğrenme Sürecindeki İşlem Basamakları:

- a) Problemin farkına varılması ve problemin tanımlanması
 - b) Problemin tam ve doğru olarak açıklanması
 - c) Problemi çözmek için gerekli olan bilginin tanımlanması
 - d) Bilgi toplamak için gerekli olan kaynakların belirlenmesi
 - e) Olası çözümlerin oluşturulması
 - f) Çözümlerin analiz edilmesi
 - g) Çözümün sözlü ya da yazılı rapor halinde sunulması.
- (Kaptan ve Korkmaz, 2001, s.186)

Bu maddelere ek olarak görsel sanat eğitimi dersi için öğrencilerden çözümü oluşturacak yaratıcı ve kendi düşüncelerini, felsefelerini barındıran bir uygulama istenebilir. Probleme Dayalı Öğrenme Modeline geçmeden önce çağdaş sanat nedir ne değildir? Sorgulamasının yapılması gerekliliği unutulmamalıdır. Ardında değerlendirme aşaması konularak ortaya çıkan çalışmalarını sınıf huzurunda tartışarak seçilemek gerekmektedir. Probleme Dayalı Öğrenme, öğretmenlerin dersleri sunum tarzında anlattıkları veya öğrencilerin konuları ders kitaplarından öğrenmeye çalışmalarından ziyade, gruplar halinde ve kendi kendilerine gerçek dünya problemlerinin çözümü için araştırma yapmalarını sağlayan bir öğrenme yöntemidir. (Sönmez & Lee, 2003, s.1-2).

Probleme Dayalı Öğrenmede klasik sınıf anlayışı yoktur herkes aktiftir. Öğretmenler geleneksel şekilde bilgi aktaran değil sürecin yürütmesinde rehber olan kolaylaştırıcı, cesaretlendiren, aynı zamanda öğrenen ve güdüleyen bir role sahiptir. Bu uygulamada çözümü bulan kişi değil bilgiye, kaynaklara ulaşmasında ve yaratıcı düşüncelerini ortaya koymaları konusunda yol göstericidir.

Bu öğrenme şeklinde öğrenciler problemi çözen kişidir. Probleme Dayalı Öğrenmede de en önemli rol öğrenciyi düşmektedir. Eğitimci tarafından sunulan problemi inceler, gerek sahip olduğu bilgileri kullanarak gerekse araştırarak ulaştığı bilgilerden yararlanarak problemin çözümüne yönelik çözümleri üretir. Grup içinde birtakım görev ve sorumluluklar üstlenerek arkadaşlarına problemin çözümünde yardımcı olur. Tıpkı bir araştırmacı gibi problem çözümüne yönelik raporlar hazırlar. Ayrıca problem çözme sürecinde ki gözlemlerine dayanarak hem kendisini hem de arkadaşlarını değerlendirir. (Şenocak ve Taşkesenligil, 2005, s.362)

“Probleme Dayalı Öğrenmede kendi kendine öğrenme gerçekleşir. Bu süreçte öğrenciler bilgileri keşfeder, eğlenir ve heyecan duyarlar. Öğrenme için daha fazla zaman ayırır ve daha çok çaba sarf ederler. Probleme Dayalı Öğrenme sürecinde farklılaşan öğrenci özelliklerini aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- Bilgileri ezberlemek yerine kalıcı bilgiler edinirler.
- Öğrenme sürecinde keşfeder, eğlenir ve heyecanlanırlar
- Öğrenme için daha fazla zaman ayırır ve daha çok çaba gösterirler.
- Bilgilerini benzer durum ve bağlamlarda kullanma yeterliliği kazanırlar.
- Yaşam boyu öğrenen olurlar.
- Tek doğru yanıt yerine çoklu çözümlere ulaşırlar.
- Grup içinde birbirlerinden öğrenirler. “(Erdem, 2005, s.89)
-

Probleme Dayalı Öğrenmenin özelliklerini değerlendirirken modeli bilgi işleme yaklaşımına dayandırmıştır. Bu modelde öğrencinin, bilginin edinilmesi, yaratılması, kullanılması sürecine aktif olarak katılması ve yeni bilginin eski bilgilerle ilişkilendirilmesi gerekliliğini belirtmiştir. (Schmidt, 1993, s.17)

Bu öğrenme şeklinde öğrenciler grup halinde çalışabilirler. Seçilen problemin niteliğine göre öğrenci sayısı değişebilir. Grup üyeleri problemi çözmek ve öğrenmek için birlikte çalışırken, birbirini anlama dinleme, görev ve sorumluluklarını yerine getirme gibi becerileri gelişir.

Probleme dayalı öğrenmenin temelinde bilgiye öğrencinin kendisinin ulaşması yatmaktadır. Bu nedenle kavram ya da kavramlar ile ilgili bilgiyi öğretmen direkt olarak öğrenciyi aktarmaz. Öğrencinin bilgiye ulaşması için problem durumlar kullanılır. Problemlerle karşı karşıya gelen öğrenci onu çözmek için araştırma yapar, işte bu araştırma süreci içerisinde öğrenci gerekli bilgiye öğretmen rehberliğinde kendi ulaşır ve onu problemin çözümü için kullanır. Probleme dayalı öğrenmenin

üstünlüğü bu noktada ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımla çalışan bireyler bilgiye kendileri ulaşp onu kullanabilmektedirler. (Şenocak ve Taşkesenligil, 2005, s.360)

6. GÖRSEL SANATLAR EĞİTİM DERSİNDE PROBLEME DAYALI ÖĞRENME MODELİNİN UYGULANMASI

Probleme Dayalı Öğrenme Modeli genellikle fen bilimlerinde kullanılan daha sonraları sosyal bilimlerde kullanılan bir eğitim modelidir. Temelinde probleme dayalı araştırma inceleme bilgiyi analiz ve sentezleyerek yorumlama ve sonuç çıkarma vardır. Çağdaş sanat bulunduğu döneme bir eleştiri getirirken felsefesini ortaya koymak için farklı disiplinlerden yararlanmaktadır. Çağdaş sanat üreten sanatçı ortaya çıkaracağı eser için bir problem oluşturur onun sosyolojik, psikolojik, felsefik, tarihsel, ekonomik, araştırma yaparak fikrini en iyi nasıl anlatırımı sorgular ve tıpkı bilimsel bir araştırma yapar gibi malzemesini seçer ve bir bilim adamı gibi eserini ortaya koyar. Temelinde bir problem vardır, eleştiri vardır, şüphe vardır.

Çağdaş sanatı yorumlayabilmek için yaratım sürecinde etkili olan toplumsal, politik, ekonomik ve felsefi koşulları bilmek ve anlamak gerekir. Tüm sanat eserleri yapmakla, iletişim kurmakla, hissetmekle ve bakmakla ilgilidir ve hepsinin anlayışı, icadı ve genel amacı özünde aynıdır; anlam ve yorum üzerinde hiçbir tekel yoktur. Herhangi bir oyunun kurallarının aksine, sanatı nasıl gördüğümüz ve anladığımız ‘öğretilemez’; görülen, hissedilen ve deneyimlenen şeyle ilgili hiçbir ‘doğru’ ya da ‘yanlış’ yoktur. Fakat her şeyde olduğu gibi, sanatla kurulacak ilişki de bilgiye ve anlamaya dayanır.” (Milliyet Cadde. 2013, 16 Temmuz)

Görsel Sanatlar Eğitim Dersinde öncelikle sanatı ve sanatın tarih boyunca değişimini, neden sonuç ilişkisi kurarak anlatmak ve günümüz sanatının geldiği nokta hakkında bilgilendirmek geleceğin sanat kültürü almış bireylerini yetiştirmek açısından önemlidir. Sanat eğitiminin hedefleri arasında kendini ifade etmek, yaratıcı düşüncüyü geliştirmek ve eleştirel bakabilmeyi sağlamak olduğuna göre ilk ve ortaöğretim öğrencileri için koşullar da yettiği ölçüde ürün ortaya çıkarmak çağdaş sanatı anlamak açısından önemli olacaktır. Çağdaş sanatın temelinde toplumsal bir olay ve sorgulama yattığına göre öğrencileri bu doğrultuda çalışma yaptırmak için probleme dayalı eğitim modelini seçmek yerinde olur.

Öğrenciden beklenen davranışlar, probleme dayalı öğrenme modeli ile çağdaş sanatı anlama ve bir ürün ortaya koyabilme ve grup çalışması yaparak probleme dayalı öğrenme modelinin aşamalarını gerçekleştirme, süreci iyi değerlendirme ve zamanı iyi kullanma olmalıdır.

Bunun için, insanlığın en önemli sorunlarının başında çevre kirliliği olduğundan bu konu doğrultusunda bir problem oluşturulur. Dünyamız büyük bir kirliliğinin tehdidi altında, sizce bu kirliliğinin sebepleri nelerdir? Dünyayı kurtarmak için neler yapmalıyız? Bu probleme eleştirel yaklaşarak istediğiniz malzemeleri kullanarak bir ürün ortaya koymaya çalışınız ve çalışmanız hakkında açıklama yapınız. Bu tür problemler, normalde kitaplarda bulunan konu sonu problemlerinden farklıdır ve hazırlanırken öğrencinin ilgisini daha fazla çekmek için günlük yaşamdaki olaylardan alıntı yapılmaya özen gösterilir. (Weiss, 2003, s.95) Bu problem rastgele istekli öğrencilerden seçilen öğrencilere sorgulattılır ve sınıfta tartışılır. Problemlerle ilgili genel açıklamalar yapılır, fotoğraflar gösterilir, video izlettirilir. Çevre Kirliliğini konu alan çağdaş sanat ürünlerinden örnekler gösterilebilir. Drama yöntemi kullanarak problemin kavranması sağlanır

Problemi oluşturan sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde durulmaz. Kirliliğin nedenleri nelerin sebep olduğu dünyanın nasıl etkilendiği alt problemleri araştırmaları istenir. Okul ortamında yapıldığı için çalışmalar atölye ortamıyla sınırlandırılmıştır. Sınıf kontrolü sağlamak açısından zaman zaman ayrılır ve haftada ikişer saat üç hafta dan oluşan toplam altı ders saati zaman verilir. Her ders saati öğrenci grupların yaptıkları araştırmalar incelenir çözüm önerileri üzerinde tartışılır ve fikirlerinin önemli olduğu öğrencilere hissettirilir. Sanat eğitimcisinin öğrencilere rehberlik ederken dikkat etmesi gereken hususlar, oluşan küçük grupların konuya hakim olup olmadıkları, gerekli araştırmaların yapılıp yapılmadığı ve bilgiyi analiz edip yorumlayıp yorumlayamadıkları olmalıdır..

Ayrıca kendi denetimleri doğrultusunda bilgiyi kullanabilme becerileri ve öğretmen ile olan diyalogların sürekliliği süreci değerlendirme açısından önemli olduğu unutulmamalıdır. Problemin çözümüne ulaştıktan sonra kendi istedikleri fikirlerini destekleyecek nitelikte kullanacakları bir malzeme ile oluşturdukları kavramı eleştirel bir dille felsefesini de içinde barındıran çalışma yapmaları doğrultusunda yönlendirilir.

Çalışmalara müdahale edilmez, öğrenciler kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda yaratıcılıklarını da kullanarak, kendilerini farklı malzemelerle anlatarak, çağdaş sanat doğrultusunda bir çalışma yaparak çağdaş sanatın felsefesini kullanılan malzemelerin nedenleri ve eserin olduğu mekânları anlamaya çalışmaları sağlanır. Ortaya çıkan ürünler açıklamalarıyla birlikte uygun bir mekânda sergilenir.

7. BULGULAR VE SONUÇ

Aktif öğrenme yöntemi ile anlatılan çevre kirliliği konusuna öğrencilerin ilgisi şaşırtıcıydı. Hemen hepsi sorulan sorulara cevap vermek istedi. Doğaçlama yapılan drama etkinliğinede katılım yüksekti. Bedensel ve sözel zekalarını çok iyi

kullandıklarını dramanın doğaçlama olmasına rağmen sözle ifade ettikleri düşünceleri onların çözüme çoktan ulaştıklarının göstergesi gibiydi. Öğrencilere sorulan sorulara alınan cevaplar yaratıcıydı. Bu durum bu yaş grubu öğrencilerin hayal dünyalarının ne kadar geniş olduğunu buldukları çözüm önerilerinin ise gerçek dışı olmasına rağmen fikirlerinin özgünlüğü dikkate alınabilecek nitelikte olduğu görülmektedir. Her hafta ikişer saat yapılan üç haftada bitirilen dersin her aşamasında öğrencilerin yaptıkları araştırmalar incelenmiş ortaya koydukları çözüm önerileri dinlenerek çıkmazlarına çözüm önerileri ve kaynaklar tavsiye edilerek sonuca ulaşmaları konusunda destek olunmuştur. Gruplarla birebir yapılan görüşmelerin, yapılan gözlemin sonunda bazı grup üyelerinin hırs yapıp birlikte iş bölümünü iyi yaptıklarını, bazı gruplarda ise anlaşmazlıklar olduğu gözlenmiştir. Her grup ortaya attıkları düşüncelerini temin ettikleri malzeme ile çağdaş sanat eseri ortaya çıkarma doğrultusunda keyifli bir grup çalışması sergilemişlerdir. Yapılan çalışmalar atölye ortamında sınırlı kalmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle iş bölümü yapmaları, kendilerini ifade etmeye çalışmaları, diğer gruplarla malzeme alış veriş yapmaları öğrenci merkezli işlenen dersin olumlu sonuçlarından biri olarak görülebilir. Ortaya koydukları çalışma gruplar tarafından sergilenerek düşüncelerini ifade etmişler bir şeyi başarmanın heyecanını yaşayarak arkadaşlarıyla paylaşmışlardır.

“Bireyin gözlerini, okumak, görmek, rutin işleri yerine getirmek gibi çeşitli olaylar için kullanılır. Fakat gözleri ile değil deneyleri ile görür. Sanat eğitimi süreci denemeler ve araştırmalar ortamıdır. (Gökaydın,1998, s. 5-6)

Bu araştırma ortamında deneysel çalışmalar öğrenciyi yaratıcı kılar ve yaratıcı düşünme becerileri gelişerek ilerki yaşamlarında edindikleri mesleklerde daha çözümcül ve yaratıcı olacakları düşünülebilir.

Öğrenci merkezli olan probleme dayalı öğrenme modeli, gerek günlük yaşantımızdan gerekse geçmişten alınan gerçek ya da gerçeğe yakın problemleri araştırarak, yaşayarak, uygulayarak, sanat yoluyla çözüme ulaştırmak, öğrencilerin, hem sanat kültürü edinmeleri açısından hem de kendilerinin oluşturdukları ürünleri ifade etmeleri açısından önemli olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmanın sonunda probleme dayalı öğrenme modelinde seçilen problemin öğrencilerin dikkatini çekecek nitelikte olması ve birden fazla çözüm önerileri olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencinin problemlerle karşılaşması, problemi çözebilmek için araştırma yapması, bilgiyi analiz edip sorgulaması ve çözüme ulaşması ve bunu grubuyla birlikte yapması, karar verme yeteneğini geliştirdiği gibi grup içinde aktif katılım olacağından kendilerine olan güven, demokratik tavır ve tutumların da geliştiği söylenebilir. Sadece bu konuda değil diğer sanat eğitimi içinde yer alan diğer konularda da problemi iyi oluşturmak şartıyla kullanılabilir. Bu modelin avantajları yanında dezavantajlarının da olduğu görülmüştür. Grup çalışması olduğu için çalışma bir iki öğrencinin üzerine kalabilir. Öğretmen, gerekli rehberlik ve

danışmanlığı yürütecek nitelikte olmaya bilir. Problem iyi anlaşılmamış olabilir. Sınıfta herkes aktif olacağından sınıfın kontrolü sağlanamayabilir.

Öneriler:

Probleme dayalı öğrenme modelinin uygulama süreci uzun zaman alacağından ve öğrencilerin süreci nasıl değerlendireceği konusunda belirsizlikler olacağından dolayı çalışmaya başlamadan önce sınırlılıkları belirlemek süreci hızlandıracaktır.

Ülkemizde bu modeli uygulayabilecek sanat eğitimcisinin azlığı, bürokratik engeller, ders saatinin azlığı ve sınıfların kalabalık oluşu bu modelin uygulanmamasına neden olmaktadır. Bu konularla ilgili gerekli bilgilendirmelerin yapılması gereklidir. Ayrıca eğitimcilere seminerler düzenleyerek, katılımı zorunlu kılarak yeni eğitim öğretim yöntemlerinden haberdar edilmelidir.

Araştırma, gözlem yapma, bilgileri düzenleme, yorumlama, çözümlenme ve değerlendirme gibi yeteneklerin ve yaratıcı düşüncenin gelişmesine ayrıca eleştirel düşünmesine yardımcı olduğu için öğrencilere kazandırdığı davranışları düşündüğümüzde probleme dayalı öğrenme modelinin görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanılmasının geleneksel yaklaşıma göre daha önemli olduğu düşünülebilir.

Görsel sanatlar eğitimi dersinin ders saati az olduğu için bu modelin de uzun bir süreç içinde tamamlanması gerektiğinden zamanla ilgili problem yaşanabilir.

Ayrıca bu uygulamada teoriyle uygulama iç içe olduğu için sanat eğitiminin amacıyla bütünleştiği görülmektedir. Çağdaş sanatta bir eser ortaya koyarken sanatçı savunduğu fikri ifade etmek için izlediği yol araştırmaya, problem çözmeye, eleştirmeye dayalı olduğu için görsel sanatlar eğitimi dersinde çağdaş sanatın ne olup olmadığını öğretirken kullanabileceğimiz bir öğrenme modeli olabilir.

Probleme dayalı öğrenme için uygun atölye ortamı oluşturulmalı sınıfların kalabalık oluşu nedeniyle derslere iki sanat eğitimcisi ayrı sınıflarda girmesi dersin işleyişini zevkli hale getireceği gibi dersin amacına yönelik daha verimli çalışmalar yapılabileceği düşünülmektedir. Bu durum probleme dayalı eğitim modelini daha uygulanabilir kılar.

Sanat eğitimcisinin alanına hakim, öğrencinin derse dikkatini çekebilecek nitelikte olması gerekir. Probleme dayalı öğrenmenin gerçekleşmesi için her ne kadar öğrenci merkezli bir model olsa da sanat eğitimcisi öğrencileri çok iyi tanımalı, süreci çok iyi takip etmeli adil olmalı, iyi yol gösterici olmayı başarabilmelidir.

Geleneksel öğretimde ise öğrencilerin beceri ve yetenekleri dikkate alınmadan, bütün öğrencilerin aynı yeterliliklere sahip olduğu varsayımıyla eğitim verilmektedir. Bu durum, öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme ve araştırma yapma gibi becerilerinin gelişmesine engel olmaktadır (Dahlgren M.A., Castensson, R. ve L.O. Dahlgren.1998, s.36).

Geleneksel öğretim yöntemlerinin sürekli tercih edilmesinin nedeni mevcut olan sınıf ortamlarında kullanılması kolay olduğundan ve eğiticinin yeni yöntemlerden haberdar olmamasındandır. Yeni yetişen öğretmen adaylarına lisans sırasında yeni yöntemler verilmeli ve üniversitedeki ilgili derslerin müfredatı yenilenmelidir. Yeni mezun olan adaylarımız gittikleri okulda geleneksel yöntemleri uygulayan öğretmenlerden etkilenmemeleri gerektiği hatırlatılarak taze bilgilerini gittikleri okuldaki öğretmenlerle paylaşımları gerektiği önerilmektedir.

Sanat eğitimi derslerinde geleceğin anne babalarını, çeşitli meslek sahiplerini yetiştirdiğimiz için sanat kültürüyle öğrencileri yetiştirmek, yaratıcı düşüncelerini geliştirici probleme dayalı öğrenme modeli gibi yöntemler kullanarak alanlarında üretebilen, problem çözebilen bireyler olmalarına yardımcı olunması hedeflenmelidir.

Ek:

Dersin Adı	: Görsel Sanatlar Eğitimi
Sınıf	: 6. Sınıf
Konu	: Duygu ve düşüncelerimizi çağdaş sanatla ortaya koymak
Kazanımlar	: Kendilerini tanırlar Arkadaşlarına ve kendilerine güven duymayı öğrenir Öğrenmeyi öğrenir Çağdaş sanatı bilir ve ürün ortaya koyabilir
Öğretim Yöntem ve Teknikleri:	Araştırma, anlatım, sunum, tartışma, beyin fırtınası, drama

Dersin İşlenişi:

1. Problem Bulma: Öğretmen tarafından gerçekleştirilecek bu basamak öğrencilerin araştırabileceği, tartışabileceği, öğrenmelerini sağlayabileceği güncel kaliteli bir problem oluşturmaktır. Bu çalışma için “Dünyamız büyük bir kirliliğinin tehdidi altında, sizce bu kirliliğinin sebepleri nelerdir? Dünyayı kurtarmak için neler yapmalıyız?” Problemi 6. Sınıflar için seçildi.

2. Problemin Tam ve Doğru Olarak Açıklanması: Bu aşamada amaç öğrencileri desteklemek ve problemin anlaşılabilirliğini sağlamak için konu ile ilgili dünyanın kirlenmiş durumları sunum şeklinde gösterilerek problem tam anlamıyla tanımlanır.

3. Problemin Çözümü İçin Gerekli Bilgilerin Tanımlanması: Öğrencilerin problemle karşılaşmalarını için çeşitli senaryolar geliştirilebilir. Belirli bir film, resim, tiyatro veya gösteriler yoluyla problemin önemine dikkat çekmek ve çözüm önerileri oluşturmak gerekli bilgilerin tanımlanması açısından önemlidir. Bu çalışmada öğrencilere doğaçlama drama yaptırılarak, öğrencilere problemi yaşatarak problemin önemi hakkında bilinç sağlanması amaçlanmıştır. Konu hakkında bilgilerin saptanması için tartışma ortamı yaratılmıştır.

4. Bilgi Toplamak için Gerekli Olan Kaynakların Belirlenmesi:

Ne tür bilgilere ihtiyaç duydukları belirlendikten sonra ilgili kaynaklar öğrencilere sunulur. Öğrencilere kütüphane ve internet araştırmalarıyla ilgili bilgiler verilir.

5. Olası Çözümlerin Oluşturulması: Öğrenciler veri toplama, anlamlandırma, planlama ve uygulama için yol gösterilerek öğrencilerin araştırmaları sonrasında oluşturdukları çözüm önerileri tartışılır olası çıkacak problemlerde destek olunur. Bu bölüm öğrencilerin aralarında yapmış oldukları iş bölümünü ve birbirleriyle olan diyalogları kapsar.

6. Çözümlerin Analiz Edilmesi: Öğrencilerin probleme ilişkin yapılan araştırmaların ve tartışmaların sonucunda ortaya konulan çözümlerin analiz edilmesinden sonra fikir birliğine varıldığı kısımdır.

7. Çözümün Sözlü ya da Yazılı Rapor Halinde Sunulması: Öğrenci bu basamakta kendi elde ettiği analizlerini sınıfa getirir ve öğretmenin onlara daha önce

hazırlayarak verdiği kendilerinin doldurduğu rapor taslağını sınıfta istedikleri yöntemlerle sunarak sınıf huzurunda çözüm önerileri tartışılır.

8. Sanatsal Bir Çalışma Üretme: Oluşturulan çözüm önerileri doğrultusunda sanatsal bir çalışma yapmaları istenebilir. Bu araştırmada probleme dayalı öğrenme yöntemini çağdaş sanata uyarladığımız için onun ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin ortaya koydukları ürünlerin kendi duygu ve düşüncelerini anlatan bir açıklama getirmeleri gerektiği hatırlatılır.

9. Ortaya Çıkan Ürünlerin Değerlendirilmesi: Sınıf huzurunda öğrencilerin aktif katılımıyla sergilenen çalışmalar tartışılarak sonuçlandırılır. Böylece örnek teşkil eden Görsel Sanat Eğitimi dersinde probleme dayalı öğrenme gerçekleşmiş olur. Değerlendirme sürecine yönelik portfolyo değerlendirmesi şeklinde yapılır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K.(2003) *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları
- Akgül, O. (2005). *Gözlem tekniği*. Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi. S.5
- Altunışık, R., Çoşkun.R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım. E. (2005) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, 4. Baskı. Adapazarı, Sakarya Kitapevi
- Arikan, R.(1995) *Araştırma teknikleri ve rapor yazma*. Tutibay Ltd. Şti., Ankara
- Dahlgren M.A., Castensson, R. ve L.O. Dahlgren. (1998). *PBL from the teachers' perspective, Conceptions of the tutor's role within problem based learning*, Higher Education
- Erdem, E. ve Demirel Ö. (Ed.). (2005). *Probleme dayalı öğrenme, eğitimde yeni yönelimler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Gökaydın, Nevide. (1998). *Eğitimde tasarım ve görsel algı*, Milli Eğitim Basım Evi, İstanbul
- Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2001) *Fen eğitiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımı*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 20. s: 186.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Milliyet Cadde. (2013,16 Temmuz) *Çağdaş sanatı nasıl anlarız?* Erişim Tarihi: 24 Ocak 2014 <http://cadde.milliyet.com.tr>
- Schmidt H.C. (1993). *Problem based learning: Rationale and description*, Medical Education
- Sonmez, D., & Lee H. (2003). *Problem-based learning in science*. ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics and Environmental Education. (ERIC Digest ED-SE-03-04)

Şenocak, E. ve Taşkesenligil, Y. (2005, Ekim). *Probleme dayalı öğrenme ve fen eğitiminde uygulanabilirliği. Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:13, No:2 ss: 360, 362.*

Özden, Y. (2002) *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler.* Ankara: PegemA Yayınları

Özsoy, V. (2003) *Görsel sanatlar eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri.* Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık

Weiss, R. E. (2003) *Designing problems to promote higher-order thinking,* New Directions for Teaching and Learning

donusumkonagi.net. *Nitel ve nitel araştırma yöntemleri ve merak ettikleriniz.* Erişim Tarihi : (20 Nisan 2014)

<http://www.donusumkonagi.net/MerakEttikleriniz/32/arastirma-yontemleri/5808/nitel-ve-nitel-arastirma-yontemleri.html>